

PROJEKTRAPPORT ENLIGT SJÄLVVÄRDERINGSMODELLEN

Datum:2014-08-24

Projektbenämning
Romane Droma (Romska vägar)

Rapportering avser
Slutrapport

För deltagarna – Projektets förutsättningar

Bakgrund

Den romska gruppen har funnits i Sverige i över 500 år. Genom tiden har denna grupp blivit förföljd och diskriminerad av majoritetsbefolkningen och svenska myndigheter. År 2000 fick romerna nationell minoritetsstatus i Sverige. Gruppen fick särskilda rättigheter att kunna upprätthålla och stärka sitt språk, sin kultur och sin identitet. Trots att romer i över tio år haft nationell minoritetsstatus och trots att romska organisationer har arbetat i flera decennier i Sverige för att förbättra romernas situation i landet, lever majoriteten av den romska gruppen i stort utanförskap än idag.

Då den romska gruppen inte är en homogen grupp, delades den romska minoritetsgruppen upp i fem undergrupper: Svenska romer, Svensk- Finska Kaale gruppen, Resande romer (resande folket), utomnordiska romer samt Nyanlända romer.

De två sistnämnda grupperna är en sammanknytning av olika grupper därmed är de indelade i undergrupper. Samtliga fem romska grupper har befunnit sig i landet i olika lång tid och har en historia som skiljer sig och därmed har de olika förutsättningar för att komma in och integreras i det svenska samhället.

År 2007 tillsatte regeringen ”Delegationen för romska frågor”, som under tre år i samarbetade med romska företrädare från det romska civila samhället och med en expertgrupp från olika myndigheter, att tillsammans utreda romernas situation i Sverige. Utredningen resulterade i ett slutbetänkande (SOU2010:55) som beskriver romernas situation i Sverige med förslag till insatser som behövs för att kunna förbättra romernas situation i Sverige. I betänkandet framgår det att romer i Sverige lever i utanförskap, med 70 % - 90 % arbetslöshet i vissa delar av landet (SOU2010:55). Detta på grund av att ”romerna har inte lyckats ta sig in på arbetsmarknaden och arbetsmarknaden har inte tagit emot dem” (DS 1997:49). Det finns ett flertal orsaker till detta fenomen:

1. De arbetsmarknadsåtgärder som redan bedrivs når inte den romska gruppen. Detta på grund av att de aktörer som idag bedriver dessa åtgärder saknar ett förtroendekapital hos den romska gruppen och det är en av anledningarna att man inte når gruppen (SOU2010:55). Dessa aktörer ses inte av den romska gruppen som en tillgång i den processen som leder till att komma in på arbetsmarknaden.
2. Att romska arbetssökande saknar det personliga kontaktnätverket som många arbetssökande från majoritetssamhället har och som ofta är en ingång till olika arbetsplatser. Romer har ett bra nätverk, men enbart inom den romska gruppen. (SOU2010:55)

3. Att romska arbetssökande saknar humankapitalackumulering i form av utbildning och arbetslivserfarenhet, som krävs för att komma in i den reguljära arbetsmarknaden (SOU2010:55).

4. Att det finns en ren diskrimineringsfaktor som gör att romer har 23,7% (ERG:2010) mindre chans att bli kallade till en arbetsintervju enbart för att de är av romskt ursprung.

5. På grund av den höga arbetslösheten saknar romer incitament att söka sig till utbildningar som i framtiden kan leda till en anställning. Romska studenter ser inte vinsten med att investera i en utbildning då det inte ser hur detta skulle leda till inträde på arbetsmarknaden, på grund av arbetsgivarnas attityd gentemot den romska gruppen (Ungdomsstyrelsen 2009:10). Det saknas förebilder som kan bevisa att det är möjligt att komma in i den svenska arbetsmarknaden utan att göra avkall på sitt etniska ursprung (SOU2010:55).

Problemanalysen för projektet grundar sig på ovanstående, den förstudie om romers situation i Västerås som genomfördes våren 2009 med medel från Delegationen för romska frågor och det arbete som bedrivits mot målgruppen sedan dess där ytterligare kunskap genererats, samt samverkan med Romska rådet i Västerås stad. Vi har sedan förstudien kommit i kontakt med ytterligare en grupp romer, Svenska romer, som nu också är representerade i romska rådet.

Syfte: Syftet med projektet är att genom riktade insatser och samordnade resurser stärka romers möjligheter till inkludering på den svenska arbetsmarknaden

Sammanfattande problemanalys: Utifrån kartläggningen och de erfarenheter som genererats genom arbetet med målgruppen sedan dess har vi tillsammans med målgruppen identifierat områden som försvårar romers möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Dessa kan delas in i tre huvudgrupper:

En otrygg social situation: Den sociala situationen präglas av marginalisering, diskriminering och misstro mot majoritetssamhället. På det kommer olika kulturella sedvänjor inom den egna gruppen och en stark social kontroll utifrån det. En stor del av den dagliga energin går till att hitta kortsiktiga lösningar för överlevnad. Romer känner i många fall inte till vilket stöd samhället kan ge och de rättigheter och skyldigheter som stödet omfattar. De beskriver svårigheter i att komma i kontakt med de stödjande instanserna och saknar förtroende för myndighetens vilja och förmåga att hjälpa.

Stor ohälsa: I kartläggningen framträder ohälsan inom den romska gruppen som ett stort hinder för att orka ta itu med sin vardag och möjligheter för att komma in på arbetsmarknaden. Av de beskrivningar som ligger till grund för kartläggningen har vi dragit slutsatsen att mycket av den beskrivna ohälsan kan sammanfattas i begreppet KASAM-känsla av sammanhang - som innefattar tre grundpelare begriplighet, hanterbarhet, meningsfullhet. Den slutsatsen har ytterligare förstärkts under arbetets gång.

Bristande utbildning/arbetslivserfarenhet: Många vuxna romer saknar utbildning på den nivå som idag krävs för inträde på arbetsmarknaden. Få romer har arbetslivserfarenhet. I många fall saknar också den enskilda individen själv kunskap om sina meriter, saknar samlade betygskopior mm vilket ytterligare försvårar situationen. Romska barn och ungdomar lämnar skolan i förtid eller med ofullständiga betyg och har en bristande framtidstro i mycket unga år.

Utifrån arbetet med målgruppen vet vi att grunden för projektet och för projektets resultat handlar om att bygga **förtroende** och att visa på att det förtroendet kan leda till en ömsesidig förståelse som leder till förbättringar av romers situation i majoritetssamhället. Tillsammans med romska gruppen ser vi det som avgörande att romer bereds tillträde till arbetsmarknaden. Att ha ett arbete innebär möjlighet till förändring inom alla de huvudgrupper vi identifierat. För att nå dit behöver romer i nuläget stöd av projektet inom samtliga dessa huvudgrupper för att komma framåt mot målet.

Romane Droma – ett romskt projekt

Romerna har själva döpt projektet och av namnet framgår att det är ett romskt projekt. Namnet betyder Romska vägar och symboliserar romers väg mot arbete och lika villkor i samhället - vägen in i framtiden - och knyter samman det historisk med de vägar romer vandrat genom 500 år i Sverige.

Målgrupp: Vuxna romer bosatta i Västerås, kvinnor och män i arbetsför ålder som står långt ifrån arbetsmarknaden och är i behov av samordnande resurser.

Grunden för att delta i projektet: Romer har själva kunnat söka till projektet och deltagandet har byggts på frivillighet och egen vilja och engagemang till arbete och självförsörjning. Vem som är rom bygger på självidentifiering.

Projektets verksamhetsplanering: Projektet har bemannats och planerats utifrån de tre identifierade huvudområdena. Projektplanen har innefattat parallella aktiviteter på både individ-, organisations- och samhällsnivå. Projektets inriktning har varit starkt individanpassat med aktiviteter enskilt och i grupp.

Projektets deltagare: De som sökt sig till projektet har varit personer som själva omnämner sig som romer och är öppna med det. Flera av våra deltagare, 18 personer, hade sökt på eget initiativ redan innan projektstart och några var med under förberedelserna till projektet och deltog i iordningsställandet av lokalerna. Andra har tillkommit genom att man känt någon rom i projektet, brobyggare eller deltagare, och några har kommit via socialkontor ekonomi. Vi har fått några förfrågningar från frivården och kriminalvården men inte bedömt att vi kunnat möta varken individens eller myndighetens behov inom projektet. Även kranskommuner har hört av sig angående deltagare, vilket inte rymts inom projektets uppdrag. Ideella organisationer har vid några tillfällen hört av sig angående papperslösa romer.

Projektet har haft deltagare som inte deltagit på gruppnivå och enbart haft enskild kontakt med coacherna. Grunden för det har varit egen beskrivning av utsatthet inom den egna gruppen. Några har slussats vidare inom socialtjänsten, andra har slutat komma utan att vi vet vad som hänt och ytterligare någon har valt att så småningom gå in i gruppen som öppen deltagare i projektet.

Totalt har 35 personer varit inskrivna i projektet varav 32 unika individer.

Av dessa har 7 registrerats som anonyma på egen begäran.

Av de 28 öppett registrerade deltagarna hade vid inregistreringen 22 stycken haft offentlig försörjning i upp till ett år, varav 14 stycken i mer än 10 år.

13 stycken hade utbildningsnivå grundskola, 3 stycken gymnasium, för övriga saknades utbildning eller var okänd.

Medelåldern har legat på 32 år fördelat på ett skala mellan 18-49 år.

16 av de inskrivna var kvinnor och 12 var män. Inom den anonyma gruppen var könsfördelningen 6 kvinnor och 1 man.

Projektet har haft 7 dropouts, 6 män och 1 kvinna, där deltagare upphört att komma utan att vidare kontakt eller uppföljning.

De grupper som varit representerade i projektet är finska-, svenska-, polska- och balkanromer.

Informationssamtal: Intresserade av att delta i projektet har träffat oss vid ett och ibland flera informationssamtal där vi presenterat projektets förutsättningar och tagit del av den sökandes motivation att komma närmare arbetsmarknaden. När socialtjänsten eller andra myndigheter kommit med förfrågan har handläggaren deltagit vid informationsmötet i samråd med den sökande.

SUS – System för uppföljning av samverkan: Projekt som drivs inom ramen för Samordningsförbundet förbinder sig att som del i uppföljningen av projektet registrera personuppgifter i SUS. Deltagarna har informerats om detta vid informations- och inskrivningssamtal och skrivit under samtycke till registreringen. Deltagarna har också informerat om möjligheten att registreras anonymt. Registreringen i SUS har i och med begränsningen av målgruppen i praktiken blivit ett romskt register och datainspektionen har vid inspektion i staden ställt frågor om registret som skriftligt har besvarats av projektägaren.

För deltagarna – Genomförande och process

Inskrivningssamtal: Utifrån tidigare arbete med målgruppen har det visat sig vara en bra metod att under samtal skriva ner och sammanfatta det som sägs och ibland göra bildliga sammanfattningar. Vi har använt oss av blädderblock och samtalat kring de huvudområden vi byggt projektet kring, social situation, hälsa och utbildning/arbete.

Deltagaren har på en skala mellan 0-10 skattat var hen i nuläget befinner på skalan inom ett område i taget. Vi har sedan fört ett samtal om vilka faktorer som ligger till grund för skattningen och skrivit ner dessa i punktform. Samtalet har handlat om här och nu, ev. saker i bakgrund som påverkar, önskad förändring och mål.

Syftet med samtalet har varit att få en gemensam bild av deltagarens utgångsläge, mål, resurser och ev. hinder för att nå målet. Det har sedan utgjort grunden för deltagarens individuella handlingsplan och inom vilket/vilka av de tre delområdena som fokus ska ligga på inledningsvis.

Samtalen har förts utifrån ett systemteoretiskt och salutogent perspektiv. Vid behov har vi ritat och beskrivit det vi fått berättat för oss utifrån olika system och deras samverkan och påverkan på varandra. Deltagarnas respons på samtalen har genomgående varit positivt. Vi har fått respons som

- ” så här har jag aldrig sett på mig själv, det här vill jag göra mer av”
- ” jag var orolig inför mötet, jag har ju aldrig gjort något, aldrig jobbat och så, nu ser jag att jag ju faktiskt har gjort en massa och att jag kan saker”
- ” jag har tänkt att det är något fel på mig, jag orkar ingenting och mår bara dåligt fast jag inte gör något, nu förstår jag bättre vad som händer med mig, det känns som jag redan mår bättre”.

Individuella handlingsplaner: Den individuella arbetsplanen har angett deltagarens mål och delmål, aktiviteter för att nå dit, när de ska vara genomförda och följas upp och vem som ansvarar för att de genomförs. Handlingsplanen har upprättats mellan ansvarig coach och deltagare och när så varit fallet, andra berörda aktörer, och undertecknats av samliga. Syftet med handlingsplanerna har varit att följa upp aktiviteterna utifrån tidsplanen och revidera vid behov, dock minst var/6:e månad i samband med uppföljningssamtal.

Uppföljning: Var 6:e månad har vi genomfört uppföljningssamtal enligt samma modell som vid inskrivning och deltagaren har på nytt skattat sin nu-situation utifrån de tre delområdena i syfte att mäta förändring för individen och vid behov revidera handlingsplanen.

Aktiviteter: Projektets aktiviteter kan delas in i jagstärkande aktiviteter, samhällsinformation, hälsofrämjande aktiviteter, jobbförberedande aktiviteter, yrkes- och studievägledning samt aktiviteter för att synliggöra projektet, sprida kunskap om romers situation och öka deltagarnas påverkansmöjligheter och samhällsengagemang.

Aktiviteter har genomförts på gruppnivå och individuellt. Huvuddelen av materialet till aktiviteterna har vi hämtat från olika myndigheter och organisationers hemsidor på internet och använt oss av lättläst material.

Vuxenutbildningscentrum och Hälsocenter har bidragit med aktiviteter utifrån sina verksamhetsområden. AMA arbetsmarknad har förutom jobbcoacherna som fysiska personer bidragit med AMA:s övriga resurser som interna praktikplatser, föreläsningar, träningsintervjuer, möjlighet till fysiska aktiviteter mm.

Inom projektet har genomförts studiebesök hos olika arbetsgivare. Deltagarna har själva sökt externa praktikplatser och anställningar med stöd av projektet och i vissa fall i samverkan med arbetsförmedlingen. Projektet har haft gästföreläsare från olika kommunala verksamheter, andra myndigheter, sociala företag mm. Deltagarna har guidats i stadshuset, träffat ett kommunalråd och tagit del av hur den kommunala politiken bedrivs. Deltagarna har närvarat vid ett sammanträde i kommunfullmäktige och besökt Riksdagen.

I samverkan med Västmanland läns museum, Romska rådet och Culturen i Västerås har projektet medverkat till olika romska kulturarrangemang som utställningar, teater och föreläsningar riktat till allmänheten, tjänstemän och politiker.

Projektet har haft ett utbyte med det nationella romska arbetsmarknadsprojektet Romané Bucá och den ideella romska föreningen È Romani Glinda och Diskrimineringsbyrån Humanitas samt följt utvecklingen i de av riksdagen utsedda pilotkommunerna inom ramen för Riksdagens strategi för romsk inkludering.

Strukturen i projektet: Projektet har i brottats med brist på struktur, att komma i tid, att delta regelbundet, att höra av sig och att fullfölja det som påbörjas. Det gör arbetet tidsödande då så mycket måste göras om och det är svårt att planera för grupparbeten. Det måste alltid finnas en reservplan om bara någon eller några dyker upp eller de som missat flera tillfällen inte hänger med. Det finns en klar tendens till att tappa i processen då den får ständiga avbrott. Att jobba med strukturen tar också mycket tid och kan bli laddat med försvar och aggression.

Även på individplan märks detta då många viktiga möten missas och planeringen inte fullföljs. Detta har även präglat de individuella handlingsplanerna. Handlingsplanerna har utgjort en bra grund i arbetet och fungerat bra i samarbete med dem som i övrigt klarat strukturen i projektet. Där det inte fungerat fullt ut har vi i uppföljningsmöten ändå kunnat gå tillbaka till planen, vara eniga om vad vi kommit överens om och samtala om vad som varit hindren för att genomföra det. Det har då ofta angivits egen eller barns sjukdom eller händelser inom familj/släkt som det som tagit energi från projektet och krävt deltagarens närvaro. Utifrån avbrott i processen och händelser kring personen har vi ofta fått börja om på nytt eller revidera handlingsplanen då saker i familjen eller omgivningen påverkat målen.

Förändringar i gruppen: Från att inledningsvis ha haft en grupp med jämn könsfördelning har gruppen utvecklats till att bestå övervägande av kvinnor. Flera kvinnor har kommit till oss i samband med separationer och/eller problem i relationen och med en oro för hur de ska kunna försörja sig och barnen. Kvinnornas utsatta situation i den romska kulturen har blivit tydlig. Hur de ensamma bär det dagliga ansvaret för barnen, ofta blir lämnade med skulder och faktisk oro för hur de ska klara sig. De är också de som generellt visat sig ha den starkaste drivkraften i att hitta ett arbete och varit de som visat störst delaktighet och uthållighet i aktiviteter och genomgående varit de som fått jobb.

Romers inflytande och delaktighet i projektet

Västerås stads råd för romska frågor har godkänt den förstudie som föregått projektet där bl. a romers behov inventerats. Romska rådet utgjorde i projektplanen en viktig intressent och samverkanspartner som var tänkt att finnas med i projektets arbetsgrupp.

Inför uppbyggnaden av projektet och dess tre huvudområden och framtagandet av aktiviteter var representanter från romska rådet delaktiga vid flera möten och workshops. Romerna har namngivit projektet och varit delaktiga i inredningen av lokalerna. I projektet anställdes två brobyggare från den romska gruppen som ett led i att stärka romers delaktighet och inflytande. Ett brukarråd bildades i projektet.

Brobyggarna: Brobyggarna fick ansvaret för brukarrådet som bestod av projektets deltagare och träffades en förmiddag/vecka under första året i projektet. Mötena var uppskattade och hade hög närvaro. Mycket tid ägnades åt att tillsammans följa olika händelser kring romer i samhället, både i Sverige och i omvärlden. Ibland var diskussionerna heta men inte mycket kopplades tillbaka i form av diskussioner kring projektets utformning trots att vi varje vecka i team med brobyggarna följde upp brukarrådet.

När brobyggarna fick konkreta frågeställningar med sig var återkopplingen ofta att alla var nöjda och vid något tillfälle att man önskade mer studiebesök. Vi upplevde att det var lättare och mer naturligt att i direkta samtal med deltagarna få återkoppling och tillsammans med brobyggarna och deltagarna genomförde vi också uppföljningar i storgrupp där vi summerade terminerna som varit.

Behovet av att ha en mötesplats och få prata om romers situation, både utifrån ett historiskt- och ett framtidsperspektiv, framstod som det mest centrala för deltagarna. Under den här tiden växte det också fram en gemensam vilja att inte fastna i det som varit utan att fokusera på framtiden och hur man ville att den skulle gestalta sig.

Vid olika kulturarrangemang var engagemanget stort och gruppen var också mycket nöjda med gensvaret från allmänheten. Avslöjandet av Skånepolisens register över romer blev ett tungt bakslag. Deltagarna sökte stöd hos varandra och i projektet men när den mesta uppmärksamheten klingat av minskade också intresset för brukarrådet påtagligt. Brobyggarna uttryckte att det var svårt att fylla mötestiden och tillsammans med gruppen enades de om att glesa ut tiden för brukarrådet till 2 ggr/månad.

Under den sista terminen kom arbetet med deltagarna att bli mer individinriktat, flertalet deltagare var på praktik, studerade eller arbetade och prioriterade sin egen process mot arbete framför gruppens och det framstod alltmer som att brukarrådet, utifrån den funktion det fyllt, i stort spelat ut sin roll.

Romska rådet: Västerås stads råd för romska frågor består av representanter från olika romska grupper i staden och leds av ett kommunalråd. Romska rådet har precis som projektet över tid haft svårt med kontinuitet och närvaro.

Under projekttiden har engagemanget i rådet ökat och dess representanter har i stort sett bestått av deltagare från projektet och projektets brobyggare, där brobyggarna utgjort kontinuiteten. Rådet har utifrån det haft god insikt i projektet. Någon uppföljning av projektet med projektledningen förutom att ta del av delrapporterna har inte skett från Romska rådet och inga synpunkter på projektets utformning eller genomförande har kommit därifrån.

Projektet och Romska rådet har samverkat runt olika kulturaktiviteter och Rådet har utgjort en god samverkanspart för projektet. Den politiska förankringen via Rådet har gynnat projektet och stärkt romernas tillit och delaktighet. Projektets lokaler har varit möteslokal för romska rådet under projekttiden.

Arbetsgruppen: Brobyggarna blev naturliga deltagare i arbetsgruppen utifrån sin anställning i projektet men kom också att bli Romska rådets representanter då rådets övriga medlemmar var deltagare i projektet och därmed inte kunde ingå i arbetsgruppen.

Styrgruppen: Grundtanken i projektplanen var att brobyggarna tillsammans med projektledaren skulle delta i styrgruppen som föredragande. Ganska snabbt såg vi problem med brobyggarnas många olika roller förutom deras redan svåra och nya yrkesroll. Vi lyfte det med brobyggarna och deltagarna som delade vår uppfattning. Projektledningens förslag var att försöka engagera någon romsk aktivist som representant i styrgruppen. Gruppen enades om ett namn som de alla accepterade. Trots upprepade försök lyckades vi aldrig etablera kontakt med personen ifråga och styrgruppen fortgick därför utan romsk representation.

Brobyggarnas många roller: I Västerås finns ingen aktiv romsk förening eller naturlig samlingsplats för romer. Ett stort ansvar kom att vila på brobyggarna som representanter för den romska gruppen. De kom att sitta på flera olika stolar och det hände vid flera tillfällen att det uppstod rollförvirring, både för dem själva och för andra, kring i vilken roll de agerade. I takt med att brobyggarna blev kända kom också olika verksamheter, ideella föreningar och media att engagera dem för olika arrangemang eller använda dem som kontaktpersoner för att komma i kontakt med romska gruppen vilket ytterligare komplicerade det hela.

Kvalitetsbedömning

För att inflytande och delaktighet på olika nivåer ska bli reell krävs rätt förutsättningar och mandat för uppdraget. För framtiden är det viktigt att bredda sig i sökandet efter romska representanter och fördela ansvar på flera personer. Romsk delaktighet behöver inte nödvändigtvis företrädas enbart av personer på lokal nivå.

Trots svårigheterna i de olika grupperna är slutsatsen att delaktigheten i projektet varit god genom det nära dagliga arbetet tillsammans med deltagarna och brobyggarna. Vi har hela tiden provat oss fram och följt upp det vi gjort med deltagarna både på grupp- och individnivå.

Svårigheterna i kontinuitet och struktur är något som präglat arbetet med den romska gruppen under de snart 5 åren som Västerås stad samverkat med romska gruppen och bedrivit olika projekt och samråd och är inte unika för Västerås. Under de två åren i Romane Droma har en förskjutning i positiv riktning märkts. Projektet har blivit en fast punkt som deltagarna varit måna om att få behålla och vara en del av. Benägenheten att höra av sig och berätta vad som händer när någon är borta har påtagligt ökat och också öppenheten i att föra diskussioner om vilka konsekvenser det får och hur saker skulle kunna lösas på annat sätt.

En radikal förändring har inträtt för de deltagare som kommit så långt i processen att de själva börjat ta ansvar för sina mål och göra val utifrån det. Det är viktigt att utifrån historien se att den processen tar tid och att två år för många utgör en startsträcka. Att så många deltagit hela projekttiden visar på uthållighet och vilja hos deltagarna att komma framåt och att deltagarna upplevt projektet som värdefullt. Med den erfarenhet vi har idag skulle dock projektet behövt vara kopplat till ersättning från försörjningsstödet och andra offentliga ersättningsmodeller utifrån närvaro.

Projektet har nått rätt målgrupp men inte i den utsträckning vi önskat. Det kan finnas många orsaker till det och varför deltagarna har rekryterats inom en så snäv krets. Såväl brobyggarna som deltagarna har haft nära relationer till varandra i form av partnerskap, familj och nära vänner. Att ha sin partner i projektet har haft stora fördelar i planeringen mot arbete och att få vardagen att gå ihop. De par som deltagit i projektet beskriver att deras relation utvecklats mer jämställt och att deras aktiviteter tillsammans med barnen ökat. Inom gruppen har det också varit ett lärande mellan de olika romska grupperna hur man ser på traditioner och olika sätt att bevara sin romska identitet.

Deltagarna har under projektiden gått från ett kollektiv som ville anställas på samma ställe utan större önskemål om vad de faktiskt skulle utföra för arbetet, till individer med olika mål. Från inställningen att andra styr mitt liv och det inte spelar någon roll vad jag gör, till vad jag vill med min framtid och hur behöver det se ut kring mig för att jag ska nå dit.

En deltagare som vid projektstart hade börjat jobba på timme och gjort så under projektiden och samtidigt studerat och tagit en yrkesexamen och därefter fått ett långt vikariat, sa vid utvärderingen av projektet - ” jag har alltid haft drömmar men aldrig trott att de kan bli verklighet. I projektet började jag tro att det var möjligt och har fått mycket stöd i att det går. Nu är mitt mål att få ett fast jobb, sedan vill jag studera vidare, jag vill bli socialsekreterare eller kurator och få jobba med människor.”

En annan deltagare som vid projektstart var mycket skeptisk inför möjligheten till jobb och som under projektet gått kurser via arbetsförmedlingen och gjort intern praktik utan egentligt hopp om vad det skulle leda till fick senare via extern praktik anställning inom sitt drömda område. Vid skattningen av sin situation gällande utbildning/arbete inför projektavslut låg deltagaren kvar på samma nivå som tidigare och förklarade att målet ännu inte var uppfyllt då anställningen inletts med 6 månaders provanställning. Målet att få ett arbete var nu utbytt till att få en tillsvidareanställning.

Andra citat från deltagarna i samband med självskattning:

”Jag har blivit tryggare med det svenska språket.”

”Mitt självförtroende är bättre, jag vågar prata och berätta hur det är”

”Gett mig mer energi att vara aktiv i arbetssökandet, nu vet jag vad jag vill göra och idag tror jag på att det är möjligt att få ett arbete.”

”Jag har fått bra stöd från projektet. Jobbcoacherna har stärkt mig att inget är omöjligt. Har känt mig osäker på att få ett jobb på grund av att jag är rom och de fördomar som finns i samhället.”

”Jag har börjat umgås med gamla och nya vänner igen. Gör att jag mår bättre”

”Jag fick min timanställning genom en annan deltagare, vet inte hur det hade sett ut om jag inte varit med i projektet.”

”Trodde inte på ett arbete när jag började här på grund av att jag är zigenare, tror på ett arbete idag”
 ”Har lärt mig mycket om rättigheter och skyldigheter”
 ”Träffat nya människor som har lyssnat på mig”
 ”Jag upplever ingen förändring hos mig själv”
 ”Jag är ju här nu - på en praktik!”
 ”Jag har fått stöd i kontakt med läkare och myndigheter, har haft svårt att uttrycka mig och göra mig hörd. Nu vågar jag, nu kan jag.”
 ”Jag är mer öppen som person, tryggare och har bättre självförtroende”
 ”Jag är mer självständig idag”
 ”Känt mig trygg i projektet, fått bra hjälp och bra information”
 ”Tiden i projektet har gjort så jag fått större självförtroende, möjlighet att komma närmare ett arbete och slippa försörjningsstöd”

I ett brev ställt till politiken i Västerås stad från projektets brukarråd skriver deltagarna och brobyggarna om vad projektet inneburit för gruppen, vad de önskar framöver och oron för hur det blir om inget händer efter projektet. Se bilaga 1.

Utifrån deltagarnas synpunkter och den utveckling vi sett i projektet och med hänvisning till det långa utanförskapet görs bedömningen att kvaliteten i projektet trots de svårigheter som redovisats, har varit god och främjat romernas delaktighet i samhället och inkludering på arbetsmarknaden.

För deltagarna – Resultat och effekter

- **Projektet ska under projekttiden komma i kontakt med minst 60 personer tillhörande målgruppen i en rådgivande/motiverande fas.**
 - 64 personer inom målgruppen har fått information om projektet i en motiverande fas.
 - Av dessa har totalt 14 personer fått råd och stöd vid ett eller flera tillfällen.
- **Av dessa ska minst 40 personer skrivas in i projektet.**
 - Totalt under projekttiden har 35 personer varit inskrivna som deltagare i projektet vilket motsvarar 32 unika individer.
 - Av dessa har sju personer på egen begäran registrerats som anonyma deltagare i projektet.
- **90 % av de inskrivna ska erhålla en individuellt utarbetad handlingsplan som grund för aktiviteter i projektet.**
 - 94 %, av de inskrivna har erhållit individuellt utarbetade handlingsplaner.
- **Vid utskrivning ska 70 % påtagligt ha förbättrat sin arbetsförmåga genom att ha påbörjat/fullföljt studier eller annan arbetsförberedande åtgärd, påbörjat/fullföljt en anställning eller befinna sig i behandling/annan rehabiliterande åtgärd.**
 - 78 % har uppfyllt målet att påtagligt ha förbättrat sin arbetsförmåga enligt ovan
- **Vid utskrivning ska 90 % uppleva ökad social trygghet**
 - 90 % har genom självskattning angett att de upplever ökad social trygghet
- **Vid utskrivning ska 90 % uppleva ökad delaktighet**
 - 90 % har genom självskattning angett att de upplever ökad delaktighet
- **Vid utskrivning ska 70 % uppleva sig ha förbättrad hälsa**
 - 63 % har genom självskattning angett att de upplever förbättrad hälsa
- 7 personer har studerat inom ramen för projektet, 2 personer på distans i kombination med arbete, resterande via VUC eller Arbetsförmedlingens yrkesinriktade kurser.
- 7 deltagare har gjort praktik inom AMA
- 3 deltagare har gjort extern praktik.

- Projektet har haft 7 dropouts.

Av resterande 25 deltagare hade vid utskrivning:

- 5 personer anställning, varav en subventionerad. 2 av dessa hade påbörjat timanställning innan inskrivning i projektet och har under projektets gång parallellt med studier och arbete stärkt sin anställningsbarhet och skaffat sig betydande yrkeserfarenhet.
- 3 personer pågående studier
- 3 personer i samråd med behandlande läkare och/eller ansvarig socialsekreterare en planering som innefattar behandling eller annan rehabiliterande åtgärd.
- 4 personer pågående praktik/arbetsträning inom AMA i samplanering med ansvarig socialsekreterare. För två av personerna fanns även samplanering med arbetsförmedlingen där den ena avsåg arbetsträning inför offentlig skyddad anställning (OSA).
- 4 personer planering för start av praktik/arbetsträning inom AMA i samplanering med ansvarig socialsekreterare. För två av dessa fanns en etablerad kontakt med arbetsförmedlingen för eventuella insatser inom jobb och utvecklingsgarantin.
- 1 person pågående insats via arbetsförmedlingen inom jobb och utvecklingsgarantin.
- 1 person fortsatt stöd via arbetsförmedling som aktivt arbetssökande.
- 4 personer etablerad kontakt med arbetsförmedlingen för SIUS- konsult eller arbetspsykologisk utredning (APU).

För personalen – Projektets förutsättningar

Bemanningen av projektet har i stora delar följt projektbeskrivningen. Projektet har letts av en projektledare/avdelningschef på 100 %, med flerårig erfarenhet av arbete mot den romska gruppen och med ett uppbyggt kontaktnät både i den romska gruppen, inom Västerås stad och med flera viktiga samverkanspartner. I uppdraget har förutom projektledning och budgetansvar legat personalansvar för coach med inriktning mot sociala frågor och brobyggarna, samt att del av tiden finnas som social coach i projektet. Någon exakt fördelning av tiden har inte gjorts.

Utifrån de tre huvudområdena - otrygg social situation, bristande utbildning/arbetslivserfarenhet och stor ohälsa har projektet bemannas med

- 1 coach med inriktning mot sociala frågor på 100 %.
- 2 coacher med inriktning mot arbetsmarknadsfrågor, sammantaget mellan 25-50 %. Arbetsgivaransvaret och den huvudsakliga arbetsledningen har legat hos AMA Arbetsmarknad där coacherna haft sin ordinarie anställning och i sin tjänst haft del av tid i projektet.
- 2 romska brobyggare om vardera 50 %. Brobyggarna har varit anställda via AMA Arbetsmarknad som resursarbetare inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder med placering i projektet där också arbetsgivaransvaret legat.
- 1 studie- och yrkesvägledare från Vuxenutbildningscentrum som vägen i till VUC med möjlighet att finnas viss tid i projektet för rådgivning enskilt och i grupp.
- Behovet av hälsofrämjande arbete och stöd i livsstilsförändring har tillgodosetts genom samverkan med Hälsocenter i Västerås. Hälsocenter har förutom att deltagare kunnat komma till dem för stöd och rådgivning samt prova på olika fysiska aktiviteter också kommit till projektet och bidragit med en föreläsningsserie om livsstil och livsstilsförändringar. I samband med det har deltagarna önskat att på plats få möjlighet till vägning, kost och träningsråd vilket hälsocenter tillgodosett. Projektets deltagare har också haft tillgång till AMA:s gym och deras instruktörer och sjukgymnast med möjlighet till fysiska aktiviteter, enskilt och i grupp.

Coachernas uppdrag

Coacherna ska arbeta i team och bidra med sina olika kompetenser för att stärka upp helheten kring deltagarna. Arbete i projektet ska utgå från ett salutogent perspektiv. Coacherna ska arbeta utifrån ett lösningsfokuserat förhållningssätt och har som uppgift att ge individuellt stöd och stöd i grupp utifrån projektets aktiviteter.

Coachernas uppgift är också att i nära samverkan med försäkringskassa, arbetsförmedling, socialtjänsten, landstinget och andra viktiga samverkansparter få till stånd samverkansteam runt berörda individer så att de utifrån ett helhetsperspektiv får en individuell plan där målet är ökad KASAM och ökad anställningsbarhet genom studier, praktik och subventionerade arbeten.

Uppgiften innebär vidare att ha en tät uppföljning och att ansvara för att processen mot arbetslivet hålls intakt. På detta sätt har coacherna både en stödjande roll gentemot individen och en samordnande roll gentemot olika myndigheter och samverkanspartner.

Coacherna ska också verka för ett upparbetat samarbetet med lokala arbetsgivare och näringsliv för ökade möjligheter till anställning, och erbjuda stöd för både deltagaren och arbetsgivaren under praktik och vid anställning.

Coacherna ska jobba med att slussa personerna till andra lämpliga instanser, se till att de får stöd att klara övergången till en ny insats och vara med steget efter om det behövs för säkerställandet av resultatet.

Alla individer klarar inte de befintliga åtgärdsinstanserna utan behöver mera individuellt stöd. Utformningen av det individuella stödet ska vara präglad av flexibilitet, kontinuitet, lättillgänglighet, aktivitet och helhetssyn. Det är viktigt för coacherna att skapa professionella relationer med andra myndigheter, sätta igång självhjälpsstrategier, upprätta personliga mål och delmål för individerna och en långsiktig och hållbar planering. På så sätt kan individen se sina egna framgångar, få nya insikter, överbrygga sina sociala arv och bli ännu mer självständiga.

Av den individuella handlingsplanen ska framgå deltagarens resurser och behov, mål och delmål. I vilken omfattning deltagaren ska delta i projektet och grunderna för det. Vilka aktiviteter deltagaren ska delta i och vem som är ansvarig för aktiviteterna. Hur stödet ska utformas när deltagaren befinner sig i aktiviteter utanför projektlokalerna och ansvarsfördelning kring det. När och hur uppföljning av planen ska ske och ansvarig för uppföljningen.

Planen ska revideras vid uppföljning eller om behov uppstår tidigare. Planen ska undertecknas av den det berör och samtliga inblandade aktörer både vid upprättande och vid revidering.'

Brobyggarnas uppdrag

Tjänsten som brobyggare kommer inledningsvis att delas på två halvtider. Inriktningen är att anställa en man och en kvinna från olika romska grupper. Brobyggarna ska arbeta i nära samverkan och deras uppdrag är att arbeta för den romska gruppen som helhet. Brobyggarna ska verka som representanter och förebilder för den romska gruppen och verka för ökad förståelse mellan romer och majoritetssamhället.

Brobyggarnas uppdrag är att sprida kunskap om projektet och göra den tillgänglig för målgruppen. Brobyggarna ska öka kunskapen och förståelsen för den romska kulturen inom projektet och inom de olika organisationerna i projektet, och tillsammans med romska gruppen verka för ökad kunskap om romer i samhället i stort.

Brobyggarna ska tillsammans med projektets övriga personal stödja enskilda romer och tjänstemän i myndighetsmöten mm för att överbrygga okunskap i kulturskillnader och bidra med ökad kunskap och förståelse för de rättigheter och skyldigheter som finns att tillgå i samhället. Brobyggarna ska tillsammans med projektets övriga personal hålla i olika aktiviteter i projektet och självständigt leda projektets deltagarråd.

Tjänsten som brobyggare kommer att kunna kombineras med halvtidsstudier för att stärka brobyggarnas utbildningsnivå. Antal brobyggare, fördelning och innehåll i uppdraget kan komma att förändras under projektets gång.

För personalen – Genomförande och process

Personalgruppen har bestått av olika kompetenser, olika sysselsättningsgrader och delade tjänster. Den dagliga kontinuiteten i projektet har bestått av projektledare/coach i sociala frågor på heltid och de båda brobyggarna på vardera 4 timmar/dag. Två eftermiddagar/veckan har jobbcoacherna funnits i projektet och arbetat med deltagarna i grupp eller individuellt. Personalen har bestått av samma personer under hela projektiden. Personalgruppen enligt ovan har bestått av tre kvinnor och två män. Projektets huvudsakliga aktiviteter har genomförts i projektets lokaler som anpassats speciellt för projektet och dess deltagare.

De **sociala coacherna** har haft ansvaret för deltagarnas process som helhet och ansvarat för inskrivning, uppföljningar, samverkan kring deltagare, projektets innehåll, schemaläggning, planering för olika aktiviteter, framtagande av material och genomförandet av flertalet av projektets gruppaktiviteter.

Jobbcoacherna har haft huvudansvaret för de mer direkta jobbförberedande aktiviteterna på individ och gruppnivå och arbetat utifrån Jobbcentrums 3sexio koncept. Under senare delen av projektet när deltagarna kommit längre i processen och mer fokus låg på individ och arbete jobbade vi alltmer tillsammans i par med social coach/jobbcoach.

Projektets brobyggare, en manlig och en kvinnlig medarbetare från olika grupper inom den romska kulturen, rekryterades utifrån eget uttalat intresse och personlig kännedom från deltagargruppen i tidigare projekt. Under projektets uppbyggnad praktiserade/ arbetstränade de under två månader inom projektet.

Den 1/10 2012 anställdes de som resursarbetare inom ramen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder via AMA Arbetsmarknad med placering i projektet där också arbetsgivaransvaret legat. Anställningarna har varit på 50 % och arbetet har förlagts till 4 timmar/dag.

Grundtanken var att fördela en heltidstjänst på två personer, dels för att de som nya i rollen skulle kunna ha stöd av varandra. Dels för att få en bredare representation från den romska gruppen avseende både kön och ursprungsland.

En grundtanke var också att brobyggarna under projektets två år därigenom skulle få möjlighet att kombinera arbete och studier i likhet med den satsning som gjort inom Ung resurs och därigenom väsentligt kunna öka sina förutsättningar på arbetsmarknaden i framtiden.

Brobyggarna har haft till uppdrag att sprida kunskap om projektet inom den romska gruppen och rekrytera deltagare. Den deltagargrupp på 18 personer som skrevs in vid projektstart har alla nära relationer i form av partnerskap, släktskap och vänskap med varandra och med brobyggarna. De deltagare som tillkommit senare under projektet har med få undantag liknande relationer och har ofta sökt oss på rekommendation av brobyggarna eller deltagare.

För brobyggarna har det varit svårt att nå utanför den redan kända gruppen. De har inte vetat i vilka sammanhang eller platser de kunnat nå ut. Naturliga samlingsplatser har inte gått att identifiera och drivkraften att söka sig utanför projektets lokaler har varit svårmotiverad.

Brobyggarna har inledningsvis i projektet fått samma samhällsinformation som deltagarna och även senare under projektet genom föreläsningar kring hälsa och livsstil, studiebesök från olika verksamheter och som deltagare i Grön Kvist som erbjudits alla deltagare i projektet.

Metoder och förhållningssätt i projektet

Grunden i projektet har varit ett *salutogent förhållningssätt*. Det salutogena perspektivet fokuserar på faktorer som orsakar och vidmakthåller hälsa. Ett viktigt begrepp som hör till den salutogena forskningen är känsla av sammanhang, KASAM.

I projektplanen anges också det *lösningfokuserade förhållnings- och arbetssättet*. Det lösningfokuserade förhållningssättet bygger på en tilltro till att alla människor har förmåga till att kunna ha egna lösningar på sina problem. Bitvis har det varit svårt att ha ett renodlat lösningfokus i en grupp som i mycket brister i tilltro till samhället och därmed också sina egna möjligheter till påverkan och förändring.

Under arbetets gång kom vi att alltmer använda oss av det systemiska tänkandet både som en grund för att förstå individen och gruppen men också som en förklaringsmodell för individen att förstå sin egen situation och möjligheter till förändring. Ett *systemiskt perspektiv* innebär att se individen i sitt sociala sammanhang och hur de olika system vi ingår i samverkar och samspekar.

Ordet egenmakt motsvarar det engelska ordet *empowerment* och syftar till att en individ i en organisation, stat eller annan grupp skall känna att denne har makt över sin egen situation, sina arbetsuppgifter, sin närmiljö etc. Förhållningssättet och arbetssättet går ut på att i dialog synliggöra, medvetandegöra, mobilisera och stärka deltagaren för att ta makten över sitt eget liv. Fokus är att bygga självkänsla och tillit till sig själv, sin omgivning och samhället i stort med syftet att öka människors delaktighet och inflytande på olika nivåer i samhället.

Empowerment är det förhållningssätt och arbetssätt som vi kommit att använda alltmer i projektet. Utan att stärka individen och gruppens självkänsla och tillit finns en uppenbar risk att det blir punktinsatser och att individen snart är tillbaka på utgångsläget eller sämre, med ett misslyckande i bagaget.

Förutsättningar för lärande

En grupp med skiftande sysselsättningsgrader, olika erfarenhet, kompetens och uppdrag, olika anställningsförhållanden, organisatorisk tillhörighet och chefer utgör en källa för lärande men också en utmaning att hålla ihop och få tid för planering och reflektion. Jobbcoacherna har förutom vardera 6 timmar/vecka riktat till deltagarna i projektet haft avsatt tid med 2 timmar var annan vecka för planering tillsammans med projektets sociala coacher. Den tiden har gått åt till att uppdatera varandra på deltagarnas process, planera framåt och fördela arbetet.

Tillsammans med brobyggarna hade de sociala coacherna avsatt tid för team 2 timmar/vecka. Förutom det har de sociala coacherna delat på uppdraget att coach brobyggarna i deras dagliga arbete. Introduktion på arbetsplatsen och dagligt stöd till brobyggarna kom under projektet att ta stor del av coacherna tid vilket inte förutsetts i projektplanen.

Att få till tider där alla kunnat närvara utifrån sitt grunduppdrag och sin arbetstid i projektet har varit svårt för att inte säga omöjligt. Trots det har det ömsesidiga lärandet i projektet varit stort och mestadels skett i dialog mellan coacher, brobyggare och deltagare i det vardagliga arbetet. Utifrån det arbetssätt i dialog vi tillämpat ställs många värderingar och invanda sätt att se på saker hos sig själv och omgivningen på ända, inte bara för deltagarna utan också för personalen.

Brobyggarna har jobbat tätt tillsammans och lärt mycket av varandra men också de har lärt nytt om kulturen utifrån de olika grupper som varit representerade i projektet. Som brobyggare har de också fått delta i konferenser kring romers situation, både arrangerat av romer själva eller som i vissa fall av regering och riksdag, särskilt i samband med avslöjandet av Skånepolisens registrering av romer och presentationen av Vitboken.

Brobyggarna har utvecklats mycket som personer och i yrkesrollen och genom det i sin tur bidragit till utvecklingen i gruppen. Genom aktiviteterna i brukarrådet har de bidragit med att bredda gruppens kunskap om romsk historia och stärkt deras engagemang i nutid och samhällsfrågor.

Förutom brukarrådet har de ansvarat för i mans och kvinnogrupper vid AMA:s gym 1 ggr/vecka och har precis som annan personal fått kämpa med bristen på struktur i gruppen. I långa perioder har brobyggarna varit de enda som tränat på gymmet då deltagarna lyst med sin frånvaro.

De har varit goda representanter för projektet i mötet med andra. De har tagit initiativ till samverkan och deltagit vid några träffar med det nationella projektet Romané Bucás brobyggare. Mot slutet av projektet ökade efterfrågan om kulturinformation. Brobyggarna har bl. a. haft informationsträffar med Socialkontor ekonomi, Arbetsförmedlingen, Förebyggarcentrum, IDA- verksamheten och Polismyndigheten.

För personalen – Resultat och effekter

Det har periodvis varit svårt att fylla arbetstiden för brobyggarna. Även de har haft stort behov av stöd kring struktur. I relation till gruppen har de i mycket haft samma behov av samhällsinformation, stöd i myndighetskontakter mm som övriga vilket vi visste redan från start. Projektets grundtanke var ändå att brobyggarna tillsammans med coacherna skulle kunna utgöra ett stöd i myndighetskontakter kring deltagarna och bidra med kulturkompetens och att det på sikt skulle bli ett ömsesidigt lärande.

Här blev dock de personliga relationerna tydliga och brobyggarnas roller och positioner i familjen och nätverket blev ett hinder. Detta hade vi inte förutsett och paralleller kan dras med svårigheter kring tolkar från den egna kulturen inom olika invandrargrupper.

I projektet har vi inte kunnat motivera brobyggarna till parallella studier under projektiden vilket fanns med som en möjlighet i projektplanen.

Brobyggerrollen har varit och kommer att vara den svåraste rollen i arbetet med romsk inkludering. Som förebild är det viktigt att förmedla att det går att vara del i majoritetssamhället utan att behöva ge avkall på sin romska identitet och samtidigt vara öppen för förändring. För det krävs förutom kunskap också mod och personlig mognad.

Erfarenheten från projektet är att det krävs som lägst gymnasiekompetens och tidigare arbetslivserfarenhet som grund för att kunna bidra med kunskap till andra och för att tillgodogöra sig och omsätta ny kunskap. Som brobyggare krävs god kunskap om kulturen och den lokala situationen för målgruppen men också ett brett kontaktnät inom den romska gruppen i stort och kunskaper om majoritetssamhället. Som brobyggare bör man inte ha nära relationer till dem man ska arbeta med.

Av projektplanen framgår att coachernas uppgift varit att i nära samverkan med försäkringskassa, arbetsförmedling, socialtjänsten, landstinget och andra viktiga samverkanspartner få till stånd samverkansteam runt berörda individer så att de utifrån ett helhetsperspektiv får en individuell plan. Uppgiften innebär vidare att ha en tät uppföljning och att ansvara för att processen mot arbetslivet hålls intakt. På detta sätt har coacherna både en stödjande roll gentemot individen och en samordnande roll gentemot olika myndigheter och samverkanspartner.

Problem kring samverkan har präglat projektet. Projektet och dess intentioner med samverkansteam har inte varit kända inom de samverkande organisationerna och något mandat att fungera i en samordnande roll har projektet inte haft. Det är genom arbetet med enskilda individer och kontakter kring dem som projektet blivit känt och börjat ses som en resurs och mot slutet av projektet börjat fungera.

Utifrån brister i förankring skulle projektledaren behövt tid avsatt i uppdraget för spridning och förankring vilket inte funnits i en redan splittrad tjänst. Problem med förankring är inte specifikt för

Romane Droma utan präglar flera samverkansprojekt och borde tas tillvara som en samlad erfarenhet att jobba vidare med.

I projektet har också uppkommit behov hos deltagare som legat utanför projektets uppdrag. Det framgår av projektplanen att coacherna ska slussa vidare till andra instanser om det behövs för att uppnå målen. En svårighet har legat i att det inte alltid funnits en mottagare både utifrån resursbrist och utifrån kunskapsbrist vilket utgjort en belastning för projektet.

För organisationen – Projektets förutsättningar

Projektägare: Organisatoriskt tillhör projektet kommunens utförarorganisation pro Aros, verksamhetsområde Fritid/förebyggande.

Valet av organisatorisk tillhörighet för projektet är gjort med bakgrund av förstudien och analysen att det är viktigt att verksamheten är fristående från myndighetsutövning för att skapa förtroende gentemot målgruppen men också för att ha fritt mandat att öppet kunna föra dialog och påverka i organisationen utifrån den kunskap som genereras i projektet.

Styrgrupp: Styrgruppen leds av projektägaren. Föredragande är projektledare och romsk brobyggare. Styrgruppen ska bestå av representanter från Västerås stads Individ och familjeomsorg och Utbildnings och arbetsmarknads nämnd, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Landstingets hälso- och sjukvård. Representanter i styrgruppen ska ha mandat att fatta beslut utifrån sin organisation och ansvarsområden.

Arbetsgrupp: Arbetsgruppen leds av projektledaren och ska representeras av tjänstemän från de respektive parterna samt representanter från Västerås stads Romska råd.

Förändringar i styrgrupp och arbetsgrupp: Förändringar utifrån den romska representationen har beslutats av styrgruppen då det tidigt framstod som alltför betungande för brobyggarna att bli involverad i styrgruppen då de hade fullt upp med sin nya roll som anställda i projektet.

De har inte gått att ersätta med andra från Romska rådet då samtliga av dessa också är deltagare i projektet. Utifrån det kan inte heller deltagare från romska rådet delta i projektets arbetsgrupp.

Förslaget från brukarrådet var att någon romsk aktivist i stället skulle tillfrågas om deltagande i styrgruppen och att brobyggarna istället skulle delta i arbetsgruppen som representanter för både projektet och Romska rådet i Västerås. Styrgruppen beslutade enligt förslaget. Någon ersätta till styrgruppen har ännu inte lyckats rekryteras.

Projektets lokaler: Projektets lokaler på Kopparbergsvägen 6 är inredda och anpassade efter projektets behov och disponeras helt av projektet.

Budget: Totalt sökta medel 2 628 936 kr för perioden 2012-09-01--2014-08-31.

För organisationen – Genomförande och process

Samverkan med Hälsocenter, AMA Arbetsmarknad och Vuxenutbildningscentrum är exempel på väl fungerande samverkan inom projektet där särskilda insatser och personalresurser vikts för projektet. Vi hade önskat att liknande lösningar hade kunnat hittas hos övriga samverkanspartner.

Inom socialtjänsten och arbetsförmedlingen har våra deltagare varit spridda på olika handläggare och ibland på olika team. Handläggarytten sker ofta. Flera av våra deltagare har aldrig träffat sina handläggare och vet i många fall inte deras namn. De har svårt att ta sig fram inom myndigheter och det uppstår ofta missförstånd.

Efter registreringen av romer inom polismyndigheten har romernas misstänksamhet mot olika myndigheter ökat. När de möts av motstånd eller får brev som de inte förstår ger de lätt upp. När deltagarna behövde vår hjälp hände det ofta att vi möttes med beskedet att myndigheten har sekretess.

Styrgruppen liksom arbetsgruppen har präglats av brist på representation. Försäkringskassan har inte haft någon representation i styrgruppen, flera personer har bytts ut och det har varit svårt att få engagemang och gehör för målgruppen från samtliga samverksparter. En orsak är brist på förankring, en annan att romerna i stor utsträckning är osynliga för myndigheten. Från landstinget har uttryckts att man inte kan identifiera etniska grupper och att man inte utifrån det har uppmärksammat särskilda behov hos den romska gruppen och inte har någon anledning att tro att vården inte fungerar.

Inom arbetsförmedlingen har övervägande del av våra deltagare varit inskrivna som arbetssökande med förhinder vilket uppdragats då vi etablerat kontakt, vilket inte alltid varit lätt.

Socialtjänsten är den myndighet som oftast känt till det romska ursprunget, däremot har det funnits en stor okunskap om kulturen och en obalans i att inte ställa krav som normalt ställs på biståndssökande till att ställa krav som gör att många inte vågar söka av rädsla för konsekvenser antingen från socialtjänsten eller omgivningen eller att personer redan i en första kontakt via telefon får ett muntligt besked att de inte är berättigade att söka.

Under projekttiden har romerna själva uttryckt att det fungerar bättre gentemot socialtjänsten som förstår dem bättre och också informerar om olika rättigheter som stöd till barns fritidsaktiviteter, extra julpengar mm. samt att de själva vet mer vad som förväntas av dem och att det därför inte uppstår så många konflikter. Socialtjänsten har också efterfrågat samarbetet i större utsträckning och funnits med i planeringen kring deltagarna.

Under det sista halvåret av projektet har flera samarbetskontakter tagits med arbetsförmedlingen. Svårigheten har varit att få veta vem handläggaren är och att etablera kontakt. Många handläggare arbetar bara vissa dagar och på olika orter. I vissa fall när vi lyckats etablera kontakt har det visat sig att deltagaren inte alls ska tillhöra handläggaren utan ska ingå i ett annat team. När väl en handläggare tagit sig an ärendet har våra deltagare mestadels fått bra stöd och samarbetet med projektet fungerat väl. Att deltagarna skrivits in med förhinder uppges bero på att de vid inskrivning uppgivit att de deltar i projektet och därmed inte bedömts stå till arbetsmarknadens förfogande.

Arbetsgruppen har präglats av samma problem med representation, byten av personer och en otydlighet om uppdraget och mandat för deltagandet i gruppen. Efter beslut i styrgruppen lades arbetsgruppen vilande och har så förblivit under sista del av projektet.

De framsteg som gjort i samverkan under projekttiden hade kunnat komma betydligt längre och fått större effekter både för de enskilda individerna och för organisationerna om projektet haft större förankring inom de samverkande myndigheterna. Som tidigare påtalats är detta inte specifikt för Romane Droma utan har präglat flera samverkansprojekt.

För organisationen – Resultat och effekter

Under försommaren fattades beslut i Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden och Individ- och familjenämnden att permanenta projektet som kommer att drivas vidare inom AMA Arbetsmarknad och beräknas starta i början av 2015. Den nya verksamheten ska bemannas av 2 coacher och brobyggare med romsk kulturkompetens. AMA Arbetsmarknad kommer att påbörja rekryteringen till tjänsterna under hösten 2014. Utifrån AMA:s medverkan i projektet finns idag en ökad kunskap om målgruppen i organisationen.

I samband med att projektet närmade sig avslut ställde projektets brukarråd ett brev till politiken i Västerås stad utifrån vad de fått med sig i projektet, sina behov och önskemål framåt och sin oro för vad det skulle innebära för individen och gruppen om arbetet inte drevs vidare. De framförde också behov av långsiktighet i kommunens planering och budgetering. Se bilaga 1.

Projektet har pågått i 2 år och haft en beläggning på ca 20 deltagare/månad under hela projektiden. Våra ordinarie verksamheter har haft svårt både att rekrytera och behålla målgrupp. Det blir också en utmaning framåt. Främst i att nå ut till målgruppen där också projektet haft svårigheter att nå det kvantitativa målet för antal deltagare.

Rekryteringen till tjänsterna i den nya verksamheten blir viktig och inom projektet har det genererats kunskap om både de framgångar och svårigheter som funnits med den komplexa brobygggarrollen som var helt ny vid projektstart. Både kraven och mandaten måste bli tydligare och stor vikt läggs vid uppsökande och utåtriktat arbete gentemot målgruppen och myndigheter.

De metoder som använts inom projektet bör tas tillvara liksom arbetssättet att stärka gruppen på olika nivåer inom samhället.

Den politiska förankringen kring romerfrågan och projektet har varit god redan vid planeringen av projektet. Samverkan mellan staden och den romska gruppen har stärkts under projektiden trots stora händelser som Skånepolisens register över romer. Romska rådet får en fortsatt viktig roll i samverkan med den nya verksamheten och frågan om romers delaktighet och påverkansmöjligheter. Det är viktigt för den romska gruppen att ytterligare öka engagemanget och delaktigheten i rådet och vid behov ta stöd av romska organisationer i övriga landet.

Västerås stad har under 2014 arbetat med att ta fram en långsiktig strategi för stadens arbete för romsk inkludering vilket har lyfts från projektledningen och senare också från brukarrådet i projektet. Tiden är en viktig faktor i arbetet med romsk inkludering och krav på resultat måste ställas i relation till det långa utanförskapet.

Förankringen i de samverkande organisationerna har haft stora brister vilket märkts både på individplan och i arbets- och styrgrupp. Mot slutet av projektet förbättrades engagemang och samverkan både på individplanet och i styrgruppen framför allt i relation till socialtjänsten och arbetsförmedlingen. När samverkan kommer tillstånd sker också kunskapsöverföring och med kunskap öppningar för nya lösningar. Förhoppningen är att den utveckling som påbörjats ska göra det enklare i det fortsatta arbetet med den permanenta verksamheten.

Arbetsförmedlingen har öppnat för fortsatt samverkan och ”en väg in” för att underlätta och generera kunskap. Landstingets Hälsocenter rymmer målgruppen inom sitt ordinarie uppdrag och är efter projektet känt bland romer. Fortsatt samverkan för att ytterligare sprida den kunskapen är viktig.

Hälsomålet är det mål förutom antal inskrivna deltagare som inte uppnåtts inom projektet. I projektet har hälsofrågor kring deltagarna och deras förmåga till arbete utifrån det ofta varit i centrum och kräver insatser på flera plan än det hälsofrämjande. I betänkandet från Delegationen för romska frågor lyftes att hälsofrågan ytterligare måste utredas för gruppen som helhet med speciellt fokus på kvinnor och barn. Såväl Landstinget liksom Försäkringskassan är fortsatt viktiga parter i arbetet för romsk inkludering

Mälardalen högskola har fått styrgruppens uppdrag till extern utvärdering av projektet. Utvärderingen har fokus på projektets verksamhetslogik och finns som komplement till denna rapport som utgår från samordningsförbundets självvärderingsmodell.

Datum
2014-10-24

Underskrift

Christina Löfgren
Projektledare